

Do dnešních dnů se žádné přesvědčivé důkazy o existenci zničených měst nenašly. Archeologové pouze tipují lokality, kde by se mohla nacházet

Hledání

Sodomy a Gomory

Ačkoliv se o legendárních semeništích hříchu zmiňuje několik náboženských textů, pádné archeologické důkazy zatím nemáme. Skutečně bájná města existovala, nebo jde jen o smyšlený exemplární trest, který měl varovat hříšníky z masa a kostí?

Vladimír Socha

Jen málokdo ještě nikdy neslyšel o dvojici biblických měst, která Bůh kvůli zpučnosti jejich obyvatel srovnal se zemí. Zmínky o Sodomě a Gomoře nalezneme v knize Genesis, v Novém zákoně i v Koránu. Mají tedy své místo jak v křesťanské, tak v muslimské tradici a představují jakýsi symbol zatvrzelého hříchu a neřesti, jež vedou k pádu.

Andělští vyslanci

V Bibli se píše, že Sodomu i Gomoru zničily oheň a síra kvůli hříchům obou měst. Zkázu přežil pouze Lot, synovec patriarchy Abraháma, a jeho dvě dcery. Lot byl ušetřen, protože se zastal dvou

andělských poslů, kteří do Sodomy zavítali krátce před jejím zničením. **Postavil se totiž útočníkům, kteří se domáhali „nemravného styku“.**

přišli? Vyved' nám je, abychom je poznali! Lot k nim vyšel ke vchodu, dveře však za sebou zavřel. Řekl: „Bratři moji, nedělejte prosím nic zlého. Hledte, mám dvě dcery,

” Sodomu a Gomoru možná nesrovnal se zemí boží hněv, ale exploze metanu

Jak vypráví Genesis: „*Dříve než ulebli, mužové toho města, muži sodomští, lid ze všech koutů, mladí i starí, obklíčili dům. Volali na Lota a řekli mu: „Kde máš ty muže, kteří k tobě této noci*

keré muže nepoznaly. Jsem ochoten vám je vyvést a dělejte si s nimi, co se vám zlíbí. Jenom nic nedělejte těmto mužům! Vešli přece do stínu mého přístřeší. Oni však vzkřikli: „Klid' se!“

Panoramatický pohled na nížinu podél řeky Jordán

Nato museli do pře zasáhnout sami andělé, kteří dočerné chlapy oslepili a v rychlosti Lotovi zjevili účel své cesty: „*My přinášíme tomuto místu zkázu, protože křik z něho je před Hospodínem tak velký, že nás Hospodin poslal, abychom je zničili.*“ Lot a jeho rodina proto ohrožené město spěšně opustili a za nimi se rozpoutalo doslova peklo: „*Hospodin začal chrlit na Sodomu a Gomoru síru a oheň; od Hospodina z nebe to bylo. Tak podvrátil ta města i celý okresek a zničil všechny obyvatele měst i co rostlo na rolích.*“ Poslední obětí se stala Lotova žena, která se navzdory přísnému zákazu na útěku otočila a za trest se proměnila v solný sloup.

Rajská zahrada

Skutečně však tato města existovala? Podle židovské Tóry ležela v nížině řeky Jordán na jihu Kanaánu, přičemž planina, na které se údajně nacházela, se rozprostírá severně od Mrtvého moře. **Ve starověku se zmíněné místo přirovnávalo také k biblické rajské zahradě, protože mělo na rozdíl od okolní pouště dostatek vláhy a bylo plné zeleně.**

Názvy Sodoma a Gomora vycházejí z hebrejštiny, ale jejich prvotní význam je nejasný. Slovo „sodom“ může mít původ v raně semitském nářečí a odpovídat arabskému „sadama“, což znamená „opevnit“, „zesílit“. Gomora teoreticky vychází ze slovního kořene „gh-m-r“, tedy zřejmě něco jako „hluboká“ či „vydatná voda“.

V Bibli se o městech či také královstvích Sodoma a Gomora vypráví rovněž

ve 14. kapitole knihy Genesis, kde se dočteme o politické situaci této oblasti v době příchodu Lota. Sodome tehdy vládl král **Béra** a Gomoře zase jistý **Briša** či **Birša**. Nejednalo se však o suverénní panovníky, protože celou oblast fakticky ovládali Elamité v čele s králem **Kedorlaómerem**. Po dvanácti letech útlaku došlo k povstání, nicméně bez úspěchu. Kedorlaómer totiž s podporou dalších mocných vladařů vytáhl proti vzbouřencům do boje. Z památné bitvy v údolí Sidím si pak kromě bohaté kořisti odvezl jako zajatce také samotného Lota. Pomáhají nám však tyto ne zcela jasné geografické a historické údaje k lokalizaci Sodomy a Gomory?

Nedostatek důkazů

Situace s oběma biblickými městy rozhodně není tak přímočará jako třeba v případě legendární Tróje. Historicitu

Slovníček

Jordánské údolí

velké údolí podél řeky Jordán. Vzniklo před mnoha miliony let v třetihorním miocénu a jeho nejnižší bod tvoří břehy Mrtvého moře, nacházející se až 400 m pod hladinou světových oceánů. Již od starověku se oblast využívala zemědělsky a bývá ztotožňována s biblickou rajskou zahradou.

Kanaán

název pro oblast Předního východu, na území dnešní Sýrie, Libanonu, Palestíny a Izraele. Ve Starém zákoně jde o zaslíbenou zemi, kterou daroval izraelskému národu Bůh. Zároveň se tak ale označují území obývaná nepřátelskými pohanskými národy. 100+1

FOTO A REPROFOTO Shutterstock, Wikipedie

Sodomy a Gomory se stále zpochybňuje, protože na území popisovaném Bibli se zatím nepodařilo objevit žádný přesvědčivý archeologický materiál. Přírodovědci se dokonce pokusili vysvětlit možnou přirozenou příčinu zkázy těchto měst, **žádná z dosud vyslovených teorií však nezískala ve vědecké komunitě převahu.**

O Sodome a Gomoře teoretizoval již starověký zeměpisec a filozof **Strabon z Amaseie v Pontu** (asi 64 př. n. l. až 19/24 n. l.), autor nejrozsáhlejšího geografického popisu antického světa.

Boží hněv seslaný na města neřestí inspiroval mnoho umělců. Takto si útěk před zkázu představoval anglický malíř John Martin

víte, že?

METAFORA HŘÍCHU

Města Sodomy a Gomoru považujeme za metaforu pro zatvrzelé hříšné chování. Díky morálnímu poselství se pak začala v různých variacích objevovat také coby plnovýznamová součást mnoha jazyků. V češtině máme například slovo „sodomie“, které označuje společensky neakceptovatelné sexuální chování, v první řadě soulož se zvířaty. V závislosti na kultuře a vyznání může jít také o anální či orální sex nebo o styl mezi homosexuály. **100+1**

V jeho díle najdeme zmínku, že obyvatelé v okolí Moasady (nikoliv izraelské Masady) tvrdí, že se v této oblasti kdysi nacházelo třináct království s metropolí Sodomou. Strabon také popisuje „vápencovou a solnou horu“ (dnešní Sodom) na jihozápadním okraji Mrtvého moře. Jako někdejší biblickou Sodomu pak identifikuje trosky v lokalitě Kharbet Usdum. Dnes se u zmíněné hory nachází výstupek z halitu neboli soli kamenné s půvabným názvem Lotova žena. Archeologové však Strabonovo určení nepřijímají.

Příliš neuspěli ani novodobí vědci. Britský lingvista **Archibald Henry Sayce** (1845–1933) přeložil jistou akkadskou báseň o zániku měst v ohnivém dešti.

Útěk Lota s jeho dvěma dcerami a ženou ztvárnil na svém obraze také Gustav Doré

Dílo je psáno z pohledu zachráněného, žádná jména se však neuvádějí. Sám Sayce později zmínil, že se spíš jedná o líčení související s asyrským králem **Sinacheribem**. V roce 1976 pak světovou veřejnost zaujal Ital **Giovanni Pettinato** (1934 až 2011), když v nově objevené knihovně starověkého města Ebla rozluštil tabulku psanou klínovým písmem. Měla obsahovat názvy spojeneckých měst jordánského údolí, a to ve stejném pořadí, v jakém je uvádí Bible. Později se však ukázalo, že šlo o jiná města, která se nacházejí v Sýrii, nikoliv u Mrtvého moře.

Záblesky naděje?

Žádné dobře doložené nebo vysoce pravděpodobné důkazy zatím nemáme, některá archeologická naleziště jsou

Útvaru z kamenné soli u hory Sodom se říká Lotova žena

přesto poměrně slibná. Patří k nim i Bab edh-Dhra, lokalita z rané doby bronzové, nedaleko Mrtvého moře. Byla objevena roku 1965 a zejména záhadologové ji dodnes označují jako území bývalé Sodomy. Údajně sem kolem roku 3123 př. n. l. dopadl malý meteoroid a následná tlaková vlna zničila menší města a osady v okolí. Právě tato hypotetická událost bývá spojována s biblickým koncem Sodomy a Gomory, proti uvedené teorii ovšem hovoří fakt, že šlo o příliš malou aglomeraci, přičemž neodpovídá ani lokalita a dobové zasazení.

Další naději skýtá Tell el-Hammeh, ležící 14 km severovýchodně od Mrtvého moře. Od roku 2006 zde probíhají vykopávky pod vedením **Stevana Collinse** a zdá se, že rozloha (36 ha) i poloha dobře odpovídají biblické Sodomě. Tell el-Hammeh bylo osídleno od rané doby měděné až po dobu železnou (asi 3300 př. n. l. – 300 n. l.) a představuje jednu z největších lokalit svého druhu. Zajímavé je, že **prozkoumané vrstvy nesou neklamně svědectví o jakési rychlé katastrofě, která zdejší civilizaci zničila**. Archeologové údajně objevili i vrstvu popela s lidskými ostatky a písečným sklem, jež vytvořil žár. V oblasti navíc nežili lidé po dobu několika následujících století. Ať už se tedy stalo cokoli, jednalo se nejspíš o katastrofu velkého rozsahu.

Ohněm a sírou

Co však mohlo mít na svědomí zkázu biblických měřítek? Pokud vyloučíme dopad menšího vesmírného tělesa, pro něž existují jen rozporné doklady, zbývá několik možností. Zmínka o intenzitě zničení obou měst potenciálně nasvědčuje, že významnou roli sehrály sopky. Geologové a vulkanologové však pro zvýšenou sopečnou aktivitu v této oblasti pro období několika posledních tisíciletí nenašli žádné přesvědčivé důkazy. Zbývá tedy poslední varianta – silné zemětřesení a následné požáry nebo výpary jedovatých plynů. Objevila se například domněnka, že někdy mezi roky 2100 a 1900 př. n. l. postihly okolí Mrtvého moře silné otřesy, přičemž jejich průvodním jevem mohly být gejzíry horkého dehtu uvolněného ze svrchních částí zemské kůry.

Jinou možnost představuje masivní únik metanu, který se v okolí Mrtvého moře také nachází. Obvykle se vyskytuje ve velkých podzemních kapsách písčitého podloží. Vytváří jej jisté typy bakterií, jež ve velmi slaném prostředí dobře prospívají. Silný otřes půdy mohl otevřít podobnou kapsu přímo pod městem a značné tlaky vysoce hořlavý plyn zažehly. Oblast se nachází u Jordánského (riftového) údolí, a země-třesení jsou zde tudíž pravděpodobná. Přesvědčivé důkazy však stále chybí.

” V Tell el-Hammeh zřejmě došlo k velmi rychlé katastrofě, jež tamní civilizaci zničila

Mrtvé moře, v jehož okolí se nacházejí všechny potenciální lokality Sodomy a Gomory, má rozlohu zhruba 600 km². Koncentrace soli v jeho vodě se pohybuje okolo 31,5 %

Založeno na pravdě?

Existovala tedy skutečně Sodoma a Gomora? Skeptici tvrdí, že nikoliv. Podle jejich názoru představují tato města pouze jakýsi zástupný symbol pro odsouzeníhodnou zatvrzelost a setrvání v hříchu. Je ovšem velmi pravděpodobné, že se

v oblasti Mrtvého moře v biblických dobách skutečně rozkládala města, která mohly zničit nezastavitelné geologické procesy, nejspíš zemětřesení. A ať už se jim říkalo Sodoma a Gomora, nebo úplně jinak, biblický příběh se může zakládat na skutečnosti. **100+1**

inzerce

Internet od O₂ teď může být doma i na vaší adrese

Teď je dostupný už pro 3 950 000 domácností.

Přesvědčte se i vy a vyhrávejte telefony

Samsung GALAXY A³ každý den.

www.o2.cz

Ověřit

SAMSUNG

Objevujte teď a tady.

O₂